

CZYNNOŚCI WYKONYWANE PRZEZ PIEŁĘGNIARKĘ BEZ ZLECENIA LEKARSKIEGO

6

Pielegniarka, aby wykonać większość świadczeń, do których jest uprawniona, musi otrzymać zlecenie wystawione przez lekarza i odnotowane w dokumentacji pacjenta. Bez takiego zlecenia pielęgniarka może wykonywać niektóre świadczenia zapobiegawcze, diagnostyczne, lecznicze i rehabilitacyjne oraz niektóre czynności ratunkowe. Świadczenia, które mogą być wykonywane przez pielęgniarkę bez zlecenia lekarskiego, zostały wymienione w przepisach rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 7 listopada 2007 r. w sprawie rodzaju i zakresu świadczeń zapobiegawczych, diagnostycznych, leczniczych i rehabilitacyjnych udzielanych przez pielęgniarkę albo połączoną samodzielnie bez zlecenia lekarskiego (Dz. U. Nr 210, poz. 1540).

Podjęcie samodzielnie czynności zapobiegawcze, diagnostyczne, lecznicze i rehabilitacyjne pielęgniarka nie powinna wykroczać poza swoje umiejętności zawodowe i kwalifikacje. Wykonywanie niektórych świadczeń bez zlecenia lekarskiego uzależnione jest od odbycia kursu specjalistycznego lub uzyskania przez pielęgniarkę tytułu specjalisty. W każdym przypadku pielęgniarka zatrudniona w zakładzie opieki zdrowotnej lub wykonująca świadczenia poza zakładem opieki zdrowotnej powinna bez zbędnej zwłoki poinformować lekarza o wykonaniu świadczeń bez zlecenia lekarskiego.

6.1. Świadczenia zapobiegawcze

Świadczenia zapobiegawcze, które pielęgniarka może wykonywać bez zlecenia lekarskiego, obejmują:

- poradnictwo w zakresie samoopieki dla osób chorych i niepełnosprawnych oraz ich rodzin,
- psychoedukację chorych z zaburzeniami psychicznymi i uzależnieniami oraz ich rodzin, pod warunkiem odbycia kursu specjalistycznego,
- poradnictwo w zakresie żywienia zdrowych osób dorosłych i dzieci,
- poradnictwo w zakresie żywienia dzieci chorych, pod warunkiem uzyskania tytułu specjalisty w dziedzinie pielęgniarstwa pediatricznego,
- poradnictwo w zakresie sprawowania opieki nad dziećmi z grup dyspenseryjnych, pod warunkiem odbycia kursu kwalifikacyjnego w zakresie pielęgniarstwa w środowisku nauczania i wychowania lub uzyskania tytułu specjalisty w dziedzinie pielęgniarstwa pediatricznego,
- pielęgnację skóry i błon śluzowych z zastosowaniem środków farmaceutycznych i materiałów medycznych,
- wykonywanie szczepień ochronnych w ramach kalendarza szczepień i na zlecenie właściwych jednostek organizacyjnych służby zdrowia oraz wystawianie w związku z tym zaświadczeń, pod warunkiem odbycia kursu specjalistycznego,
- organizowanie izolacji chorych zakaźnie w miejscach publicznych i warunkach domowych.

6.2. Świadczenia diagnostyczne

Świadczenia diagnostyczne, które pielęgniarka może wykonywać bez zlecenia lekarskiego, zostały szczegółowo wymienione w ww. rozporządzeniach i obejmują m.in. testy diagnostyczne dla oznaczenia ciał ketonowych oraz glukozy we krwi i moczu, oznaczanie glikemii za pomocą glukometru, wykonywanie

pulsoksymetrii, ocenę wydolności oddechowej metodą spirometrii.

Wykonywanie niektórych świadczeń diagnostycznych bez zlecenia lekarskiego możliwe jest tylko po ukończeniu właściwego kursu bądź po uzyskaniu przez pielęgniarkę tytułu specjalisty. I tak np. pielęgniarka, która uzyskała tytuł specjalisty w dziedzinie pielęgniarstwa, może z pominięciem zlecenia lekarskiego przeprowadzać badanie fizykalne, kierować na badania lub pobierać materiał do badań bakteriologicznych (mocz, kał, płwocina, wymazy z nosa, gardła i narządów płciowych oraz inne wydzieliny); pielęgniarka, która uzyskała tytuł specjalisty w dziedzinie pielęgniarstwa w zakresie anestezjologii i intensywnej terapii, może bez zlecenia lekarskiego przeprowadzać ocenę poziomu znieczulenia pacjenta oraz relaksometrię; pielęgniarka, która ukończyła kurs specjalistyczny, może wykonywać EKG. Bez takich kwalifikacji wymienione świadczenia mogą być wykonywane tylko po uprzednim wystawieniu zlecenia przez lekarza.

6.3. Świadczenia lecznicze

Świadczenia lecznicze wykonywane przez pielęgniarkę samodzielnie, bez zlecenia lekarskiego, obejmują:

- ustalanie diety w żywieniu ludzi chorych, w oparciu o obowiązujące w tym zakresie wytyczne,
- dobór i wykorzystanie różnych technik karmienia u chorych,
- zakładanie zgłębnika do żołądka i odbarczenie treści,
- wykonywanie zabiegów z wykorzystaniem ciepła i zimna,
- zakładanie cewnika do pęcherza moczowego i usuwanie założonego cewnika,
- płukanie pęcherza moczowego,
- wykonywanie zabiegów doodbytniczych,
- dobór sposobów opatrywania i opatrywanie oparzeń, ran, odleżyn (do III° włącznie) oraz przetok, pod warunkiem odbycia kursu specjalistycznego,

- ➔ zdejmowanie szwów, pod warunkiem odbycia kursu specjalistycznego,
- ➔ doraźne podawanie tlenu,
- ➔ tlenoterapię, pod warunkiem uzyskania tytułu specjalisty w dziedzinie pielęgniarstwa,
- ➔ wykonywanie inhalacji,
- ➔ stosowanie baniek lekarskich,
- ➔ wykonywanie kaniulacji żył obwodowych,
- ➔ intubację dotchawiczą w sytuacjach nagłych, pod warunkiem uzyskania tytułu specjalisty w dziedzinie pielęgniarstwa w zakresie anestezjologii i intensywnej terapii,
- ➔ wykonywanie defibrylacji, pod warunkiem odbycia kursu specjalistycznego,
- ➔ zastosowanie unieruchomienia przy złamaniach kości i zwichnięciach,
- ➔ przygotowanie chorego do transportu i zlecenie transportu chorego,
- ➔ prowadzenie psychoterapii podstawowej oraz wykorzystywanie elementów psychoterapii kwalifikowanej, pod warunkiem odbycia kursu specjalistycznego,
- ➔ podawanie wybranych leków, których rodzaje zostały wymienione w załącznikach do ww. rozporządzenia; możliwe jest tylko w nagłych przypadkach, doraźnie (szerzej o tym w rozdz. 7).

6.4. Świadczenia rehabilitacyjne

Świadczenia rehabilitacyjne udzielane przez pielęgniarkę bez zlecenia lekarskiego umożliwiają pacjentowi szybki powrót do zdrowia, zapobiegają powikłaniom wynikającym z jego czasowego unieruchomienia oraz mają na celu przywrócenie mu sprawności. Obejmują one:

- ➔ prowadzenie rehabilitacji przyłożkowej w celu zapobiegania powikłaniom wynikającym z unieruchomienia,
- ➔ prowadzenie usprawniania ruchowego (siadanie, pionizacja, nauka chodzenia, nauka samoobsługi),

- prowadzenie aktywizacji podopiecznych z wykorzystaniem elementów terapii zajęciowej, pod warunkiem odbycia kursu specjalistycznego,
- prowadzenie terapii kreatywnej i rehabilitacji chorych wymagających opieki paliatywnej, pod warunkiem odbycia kursu specjalistycznego,
- prowadzenie instruktażu w zakresie treningu pęcherza moczowego u chorych z problemem nietrzymania moczu, pod warunkiem odbycia kursu specjalistycznego,
- prowadzenie instruktażu w zakresie hartowania i kształtowania kikuta amputowanej kończyny, pod warunkiem odbycia kursu specjalistycznego,
- rehabilitację podopiecznych z zaburzeniami psychicznymi, pod warunkiem odbycia kursu specjalistycznego,
- wnioskowanie o objęcie opieką społeczną, pod warunkiem odbycia kursu kwalifikacyjnego w zakresie pielęgniarstwa środowiskowego (rodzinnego).

6.5. Czynności ratunkowe

W rozumieniu art. 3 pkt 6 ustawy z dnia 8 września 2006 r. o Państwowym Ratownictwie Medycznym (Dz. U. Nr 191, poz. 1410 z późn. zm.; dalej w skrócie u.p.r.m.) pielęgniarka systemu jest uprawniona do wykonywania samodzielnie, bez zlecenia lekarskiego medycznych czynności ratunkowych szczegółowo wymienionych w przepisach ww. rozporządzenia. Czynności medyczne ratunkowe obejmują m.in.: ocenę stanu pacjenta w celu ustalenia postępowania i podjęcia decyzji o prowadzeniu medycznych czynności ratunkowych lub odstąpieniu od nich, układanie pacjenta w pozycji właściwej dla jego stanu zdrowia lub odniesionych obrażeń, bezprzyrządowe przywracanie drożności dróg oddechowych, odsysanie dróg oddechowych, monitorowanie czynności układu oddechowego, wykonanie EKG, opatrywanie ran, tamowanie krwotoków oraz podejmowanie działań zabezpieczających w celu ograniczenia skutków zdrowotnych zdarzenia.